Mustafa Mlivo, dipl. ing.
Bugojno, 04.12.2020.

Duh (Ruh) u Kur'anu

I pitaju te o Duhu. Reci: "Duh je po naredbi Gospodara mog, a vama je od znanja dato samo malo." Kur'an (17:85)

Šta je Duh? Šta je objava? Ko je donosi? Je li Duh supstanca ili nije, materijalna ili nematerijalna stvar, jednostavna ili složena? Od takvih misterioznih i delikatnih stvari ne zavisi spasenje, niti je to bila glavna tema Božjih poslanika.

Suštinska priroda Ruha (Duha) je dirigirajuća, jer ona proizilazi iz Božje dirigirajuće energije, iako mi ne znamo kako Božanski "*emr*" radi kao ego jedinke. Duh je, dakle, vibracijski aspekt Izvorne energije. To je energija povezana sa visoko-vibracijskom višedimenzionalnom energetskom stvarnošću. Duh je veza s Izvorom, matrica energije koja postoji u dimenzijama izvan fizičkog. Energetska vibracija stvari odraz je njenih kvaliteta, namjene ili funkcije i obrnuto.

Riječi Duh pripisivana su različita značenja od strane različitih škola islamske misli. Po nekim komentatorima ona se odnosi na meleke; po drugima ona označava samo meleka koji ima zadatak stvaranja svijeta; drugi misle da se ona odnosi na Džibrila. Neki pak smatraju da je to Božja riječ, a neki komentatori smatraju da se Ruh ovdje odnosi, konkretno, na objavu Kur'ana, drugi opet pod njom podrazumijevaju "dušu", posebno čovjekovu dušu. Ovo zadnje tumačenje je, međutim, neuvjerljivo, utoliko što se prethodni, kao i naredni ajeti izričito odnose na Kur'an, a time i na fenomen Božje objave.

Činjenica je da se prema Kur'anu svo stvaranje svrstava u dvije kategorije: a) originalno stvaranje koje se izvodi bez pomoći prethodno stvorene supstance ili materije, b) naknadno stvaranje koje se ostvaruje pomoću prethodno stvorene materije. Prva vrsta spada u kategoriju *emr* (komanda), a druga je poznata kao *halk* (stvaranje). Prema ajetu 17:85 Duh spada u prvu kategoriju.

Duh kao donosilac Objave

Da bismo ovo razjasnili pogledajmo slijedeće ajete Kur'ana.

(2:97) Reci: "Ko je neprijatelj Džibrilu?" Pa uistinu on ga spušta na srce tvoje, s dozvolom Allahovom, potvrđujući ono ispred njega, i Uputu i radosnu vijest vjernicima.

(16:102) Reci: "Spušta ga Duh Sveti od Gospodara tvog s Istinom, da učvrsti one koji vjeruju, i (kao) uputu i radosnu vijest muslimanima."
(26:192, 193,194) "I uistinu, to je Objava Gospodara svjetova, spustio se s njim Duh pouzdani, na srce tvoje, da budeš od opominjača."

Iz ajeta 2:97 jasno je da je donosilac objave Džibril. Ajet 16:102 nas obavještava da je to Duh Sveti koji ga spušta, dok ajet 26:193 kaže da je Duh pouzdani (vjerni) sišao s Kur'anom. Zaključak je nedvosmislen: Duh Sveti je ustvari Duh pouzdani, odnosno taj Duh je Džibril.

Duh Sveti kao pomoć i ojačanje Isaa a.s.

Isa (Isus) a.s. je u svojoj kratkoj, ali burnoj misiji, imao direktnu pomoć i pojačanje Duha Svetog: "pomogli ga Duhom Svetim", 2:87; zatim 2:253 "pomogli smo ga Duhom Svetim", te 5:110 "pomogao sam te Duhom Svetim." Iz ranije provedenog razmatranja ajeta 2:97, 16:102 i 26:193 proizilazi da je Duh Sveti, Džibril. Za Džibrila se kaže da posjeduje žestoke sile / energije, 53:5; da je posjednik snage, 53:6; da se pojavio Muhammedu a.s. na horizontu najvišem, 53:7; da je plemeniti izaslanik, 81:19; posjednik moći, kod Vlasnika Arša cijenjen, 81:20; slušan, tamo pouzdan, 81:21.

Isa / Isus kao Riječ i Duh od Allaha

"O sljedbenici Knjige! Ne pretjerujte u vjeri vašoj i govorite o Allahu jedino istinu. Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je poslanik Allahov i Riječ Njegova koju je uputio Merjemi – i Duh od Njega." (4:171)

Riječ (*kelima*) ovdje ne sugestira da je ona sama djelovala kao spermij koji je prouzrokovao Merjeminu trudnoću, niti da je nevino začeće moguće. Značenje *kelima* je "riječ", "odredba", "komanda", "pretskazanje." Isaa (Isus) je rođen kao *kelima* od Allaha, drugim riječima, ispunjenje obećanja (3:45), pretskazanja ili odredbe Allahove. Slično je kod Jahjaa (3:39), kada je Allah Zekerijjau obećao rođenje sina, (*kelima*) iako je njegova žena bila starica. Ona je izliječena i osposobljena da rodi: vidi ajet 21:90!

Što se tiče izraza “Duh od Njega”, treba primijetiti da među raznim značenjima koja riječ *ruh* nosi u Kur’anu, ona se takođe koristi u svom primarnom značenju “dah života”, “duh”: na primjer, u 32:9, gdje se govori o neprekidnoj evoluciji ljudskog embrija: “a zatim ga formirao (tj. čovjeka) i udahnuo mu od Svog duha.” U ajetu o kojem je riječ, a koji naglašava čistu ljudsku Isusovu prirodu i pobija vjerovanje u njegovo božanstvo, Kur’an ističe da je Isus, kao i sva druga ljudska bića, bio “duša koju je On stvorio.”

U ajetu 4:171 su spomenuti Isaovi atributi: a) da je on sin žene, Merjem, pa je zbog toga čovjek, b) također i poslanik sa misijom od Allaha, i zbog toga mu je ukazana čast, c) riječ data Merjemi, d) Duh od Allaha, ali ne Allah: njegov život i njegova misija imala je veća ograničenja od nekih drugih poslanika. Doktrina o trojstvu, jednakosti s Allahom i sinovstvo, odbačeni su kao bogohuljenje. Allah je neovisan od svih potreba i ne treba mu sin da bi upravljao Njegovoim stvarima. Jevanđelje po Ivanu (ili ma ko da ga je napisao) sadrži dosta aleksandrijskog i gnostičkog misticizma o doktrini Riječi (grčki, *logos*), ali je to ovdje jednostavno objašnjeno.

<u>Udahnuće Duha u čovjeka</u>, 15:29, 32:9, 38:72

Kad se radi o čovjeku, njegov Duh ima potencijal da sebe spozna kao dio Izvora, kao dio Jednote, kao mjesta s kojeg se sve rađa. Ako su Duh i duša dva aspekta nas samih, onda ono što razlikuje jedno od drugog, na osnovnom nivou, je njihova vibracija. Iako imaju izrazito (mada možda suptilno) različite vibracije, one se međusobno miješaju i komuniciraju. Duh je čist uvijek i zauvijek. To je naša destilirana suština. Naša božanska iskra. Kroz naša osjetila, poput intuicije, npr., mi komuniciramo s Duhom u sebi i naša vibracija se podiže.

Allah se u Kur’anu obraća Poslaniku Svom i kaže: “Ti si mrtav, i uistinu, oni su mrtvi”, (Ez-Zumer, 30). Tj. ti živiš pomoću Mene, čuješ pomoću Mene, govoriš pomoću Mene. Ovo je osobenost svakog čovjeka, živi pomoću Allaha, čuje i vidi pomoću Allaha - jer je čovjek u svom biću mrtav. On ne živi pomoću svog bića. Svi se u svom egzistiranju oslanjaju na Jednog i Jedinog koji je sve stvorio, koji je u svojoj jednoći neovisan od bilo čega. U riječima “ti si mrtav” ima oštrine koja budi osjećaje. Čovjek se upozorava na stanje u kojem se nalazi, i na stanje koje ga očekuje.

Ključna komponenta čovjekovog bića je, dakle, njegov duh - a to u ovom kontekstu označava princip vitalnosti, osjećaja i voljnog kretanja (volja i tjelesna snaga). Naš duh nije naša duša. To su naša dva odvojena dijela. Naš nam duh omogućava da se penjemo, trčimo ili borimo. Čak i ako

nam je duša izmrcvarena, a srce slabo, naš nam duh može omogućiti da nastavimo živjeti na tjelesnom nivou dok tražimo mogućnost ozdravljenja.

Ajet (15:29) izrazom "udahnuo sam" stavlja naglasak na udah Allahovog Duha u čovjeka, tj. iskre života, sposobnost volje, spoznaje i pokreta, što mu, ako pravilno koristi, daje nadmoć nad ostalim stvorenjima. Nakon oplođenja jajašca, jedan novi život se pojavljuje i on postepeno dobija oblik, njegovi udovi se formiraju; njegov život počinje da funkcioniše. Četvrta faza spomenuta u ajetu 32:9 je faza prepoznatljivog čovjeka u kojeg je udahnut Allahov Duh, što ga izdiže iznad drugih živih bića.

Udahnuće Duha u Merjem i Isaa

Udahnuće Duha u Merjem opisano je u ajetu 21:91, *"udahli u nju od duha Našeg"*, dok se u ajetu 66:12 govori o udahnuću Duha u Isaa dok je još bio u majčinoj utrobi.

Za rođenje Isaa ne treba pretpostaviti da podrazumijeva da je Allah njegov otac u smislu u kojem grčka mitologija čini Zeusa ocem Apolona preko Latone ili Minosa od Evrope. I da, to je doktrina kojoj vodi kršćanska ideja "jedinorođenog Božijeg sina."

Duh "naredbe"

U vezi sa Duhom naredbe, u Kur'anu su data tri načina na koje on dospijeva do primatelja, tj. čovjeka ili nekog drugog stvorenja. Jedan način je da se meleci *spuštaju* s njim (16:2); drugi je da ga Allah *"baca"* na koga hoće od robova Svojih, i treći, da se Duh "*objavljuje*/inspiriše."

Izraz Ruh (duh) u Kur'anu često ima značenje "objave." U ovom kontekstu očigledno označava sadržaj Božje Objave / inspiracije darovane poslaniku Muhammedu, tj. Kur'an (Taberi, Zamahšeri, Razi, Ibn Kesir), koja treba da vodi čovjeka u intenzivniji duhovni život. Objava je jedno od onih visokih iskustava koje se ne može objasniti u uslovima naših svakodnevnica. To je duhovno. Duh ne dolazi po svojoj volji. On dolazi po naredbi Allaha, i objavljuje šta mu Allah naredi da objavi. Samo mali dio Božjeg znanja običan smrtnik može razumjeti!

Duh kao medij

koji prenosi i izvršava naredbu Allahovu: ajeti 16:2, 17:85, 40:15, 42:52, 58:22. Postoje dva svijeta. Prvi je *'alem el-emr* (svijet zapovijedi), a drugi je *'alem el-halk* (svijet stvaranja). Veza između svijeta zapovijedi i

svijeta stvaranja je Duh *(Ruh)*. Duh pripada svijetu naredbe, ali on po nalogu Allahovom proizvodi dejstvo u materijalnom svijetu. Duh *(ruh)* i naredba *(emr)* su nerazdvojni. Dok se pojavio *emr,* odmah postoji i *ruh* koji realizira *emr;* a Allah najbolje zna.

Pomaganje i ojačavanje Duhom

Kao što je ranije rečeno Isa (Isus) a.s. je imao direktnu pomoć i pojačanje Duhom Svetim što je istaknuto u ajetima 2:87, zatim u 2:253, te 5:110. No nije samo Isa bio pomognut Duhom - Duhom od Allaha se pomažu, odnosno pojačavaju i vjernici, (58:22).

“Nećeš naći ljude koji vjeruju u Allaha i Dan posljednji, a da vole onog ko se suprotstavlja Allahu i Poslaniku Njegovom, makar bili očevi njihovi ili sinovi njihovi ili braća njihova ili rod njihov. Takvima je upisao u srca njihova iman i ojačao ih Duhom od Sebe. A uvešće ih u bašče ispod kojih teku rijeke, vječno će biti u njima. Zadovoljan je Allah njima i zadovoljni su Njime. Takvi su stranka Allahova! Zar ne, uistinu, stranka Allahova - oni su uspješni!?” Kur’an (58:22)

Ovdje spoznajemo da su svi dobri i pravedni ljudi vjernici ojačani Duhom od Allaha. Ako ništa, fraza upotrijebljena ovdje “duhom od Sebe” ima moć sama po sebi. Kad god čovjek ponudi svoje srce u vjeri i čistoti, Bogu, Bog to prihvati i dalje ga ojača Svojom pomoći koju više ne možemo adekvatno definisati, kao što ljudskim jezikom ne možemo definisati prirodu Boga i Njegove atribute.

Materijalizacija Duha, 19:17-35

Tad smo joj poslali Duha Našeg, te joj se pokazao čovjekom pravim. (Duh) reče: “Ja sam samo izaslanik Gospodara tvog, da ti podarim dječaka čista.” Reče: “Otkud mi dječak, a nije me dotakao čovjek i nisam bludnica?” (On) reče: “Tako! Rekao je Gospodar tvoj: ’To je Meni lahko’ - i da ga učinimo znakom ljudima i milošću od Nas” - a bila je stvar određena. Pa ga je zanijela, te se s njim povukla u mjesto daleko.

Duh se u nekim ajetima opisuje kao medij kojim se Objava (nadahnuće) prenosi Božjim izabranicima. Međutim, u slučaju začeća Merjeme Bog je poslao Duha Merjemi “u obličju savršenog čovjeka”, tj. u obliku koji je dostupan njenoj percepciji. Duh je dakle poslat kao pravi čovjek sa svim ljudskim osobinama i jedinstvenim zadatkom od Allaha: “da Merjemi podari dječaka čista.” Božiji zakon stvaranja ljudi i reprodukcije izložen je u ajetima: 32:8 od “ekstrakta tekućine prezrene”; 76:2 od

“sjemenih smjesa”; 49:13 od “muška i ženska”; 53:46 od “kapi sjemena kad se izbaci”; 86:6 od “tekućine brizgajuće.”

Uspinjanje i spuštanje meleka i Duha

U vezi sa spuštanjem i uzdizanjem meleka i Duha vidi komentare 70:4: “starost univerzuma”, “brzina vremena” i “dilatacija vremena i brzina svjetlosti.” Sam pojam “vremena” besmislen je u odnosu na Boga koji je bezvremenski i beskonačan.

U posljednjoj rečenici ajeta 22:47 stoji “I uistinu, dan je kod Gospodara tvog kao hiljadu godina od onog što računate”: drugim riječima, dan, ili eon, ili hiljadu godina, ili pedeset hiljada godina Njemu su slični, oni imaju prividnu stvarnost samo unutar stvorenog svijeta, a nikakvu sa Stvoriteljem. A obzirom da će na Ahiretu vrijeme prestati imati značaj i za čovjeka, irelevantno je pitati se “kada” će zločinci biti kažnjeni, a pravednici namireni.

U ajetima 70:4 i 97:4 bitno je zapaziti da se u oba slučaja, i uspinjanja i spuštanja meleka i Duha, paralelno pojavljuju Duh i meleci, što jasno ukazuje da se radi o različitim entitetima i kvalitetima udruženim na eventualno zajedničkom zadatku!

Postrojavanje Duha i meleka, 78:38

Na Sudnjem danu desit će se postrojavanje Duha i meleka. *“Na Dan kad bude stajao Duh i meleci posafani, neće govoriti, izuzev onaj kome dopusti Milostivi - a govoriće tačno.”* To je Dan kad će čovjek vidjeti šta su unaprijed poslale ruke njegove i kad će reći nevjernik: “O da sam prašina!”

****